

Ο παππούς μου είναι από... την Κωθρέα

Χρυσόθεμις Παπακωνσταντίνου
Χριστίνα Καρεκλά

Ο Παππούς μου είναι από... την Κυθρέα

Κείμενο: Χρυσόθεμις Παπακωνσταντίνου, **εικονογράφηση:** Χριστίνα Καρεκλά
Α' έκδοση και ανατύπωση (εξαντλημένα): Δήμος Κυθρέας.
Κυκλοφορεί σε επανέκδοση των δημιουργών

Διακρίσεις: Κρατικό βραβείο λογοτεχνίας για μικρά παιδιά 2021, Τιμητική λίστα IBBY στην κατηγορία εικονογράφησης 2024

Εισήγηση: Το κείμενο είναι πολύ σύντομο και μπορεί να διαβαστεί ολόκληρο στην τάξη, ενώ δείχνουμε παράλληλα και τις εικόνες.

Ηλικιακά απευθύνεται σε παιδιά νηπιαγωγείου και δημοτικού.

Κεντρικός άξονας είναι η μνήμη και η αγάπη για τον τόπο.

Από το εξώφυλλο:

- Πού μπορεί να βρίσκεται αυτό το μέρος;
- Σε ποιο γεγονός της πρόσφατης ιστορίας της Κύπρου μπορεί να αναφέρεται το βιβλίο;
- Εσείς έχετε καταγωγή από κάποια κατεχόμενη περιοχή;

Η προσφυγική βαλίτσα

Φέρνουμε στην τάξη μια παλιά καφέ βαλίτσα. Την αφήνω κλειστή και τα παιδιά μαντεύουν:

- Σε ποιον μπορεί να ανήκει;
- Τι αντικείμενα μπορεί να έχει μέσα;

Ανοίγω τη βαλίτσα, βγάζω από μέσα διάφορα αντικείμενα: Μια ασπρόμαυρη φωτογραφία, ένα παλιό βιβλίο, μια εικόνα αγίου, μια στεφανοθήκη, ρουχαλάκια βρεφικά, ψωμί, ελιές...

- Γιατί μπήκαν αυτά τα αντικείμενα στη βαλίτσα του πρόσφυγα;
- Ποιες ήταν οι σκέψεις που έκανε όταν εγκατέλειπε το σπίτι του;

(Οι πρόσφυγες πίστευαν πως το εγκατέλειπαν προσωρινά, για να γυρίσουν πίσω ύστερα από μερικές μέρες. Οι περισσότεροι δεν πήραν τίποτα, κάποιοι πήραν τα εντελώς απαραίτητα για μερικές διανυκτερεύσεις σε σπίτια συγγενών στις ελεύθερες περιοχές).

Πολύτιμα αντικείμενα ή αντικείμενα με προσωπική και οικογενειακή αξία μπήκαν βιαστικά στη βαλίτσα μέσα σε λίγες στιγμές.

Από την Κυθρέα ένας ιερέας κατάφερε να διασώσει τα ιερά λείψανα του πολιούχου Αγίου της, Αγίου Δημητρίου, και την ιερή εικόνα της Παναγίας.

Τοποθέτηση στον χώρο και στον χρόνο

- Η Κυθρέα βρίσκεται στη νότια πλαγιά του Πενταδακτύλου, Βορειοανατολικά της πρωτεύουσας Λευκωσίας (διοικητικά ανήκει στην επαρχία Λευκωσίας).
- Το σήμα κατατεθέν της κωμόπολης ήταν ο Κεφαλόβρυσός της, που εκπήγαζε από υπόγειες δεξαμενές στα ασβεστολιθικά πετρώματα της οροσειράς του Πενταδακτύλου (λόγω αμέλειας ή λανθασμένων ενεργειών του κατοχικού καθεστώτος, το νερό έχει στερέψει).
- Χάρη στο νερό και στις καλλιέργειες (ελιές, εσπεριδοειδή κ.ά.) αλλά και στην εγγύτητα με τη Λευκωσία, ήταν μια κωμόπολη πολύ πλούσια. Καταλήφθηκε κατά τη δεύτερη φάση της εισβολής, στις 14 Αυγούστου 1974.

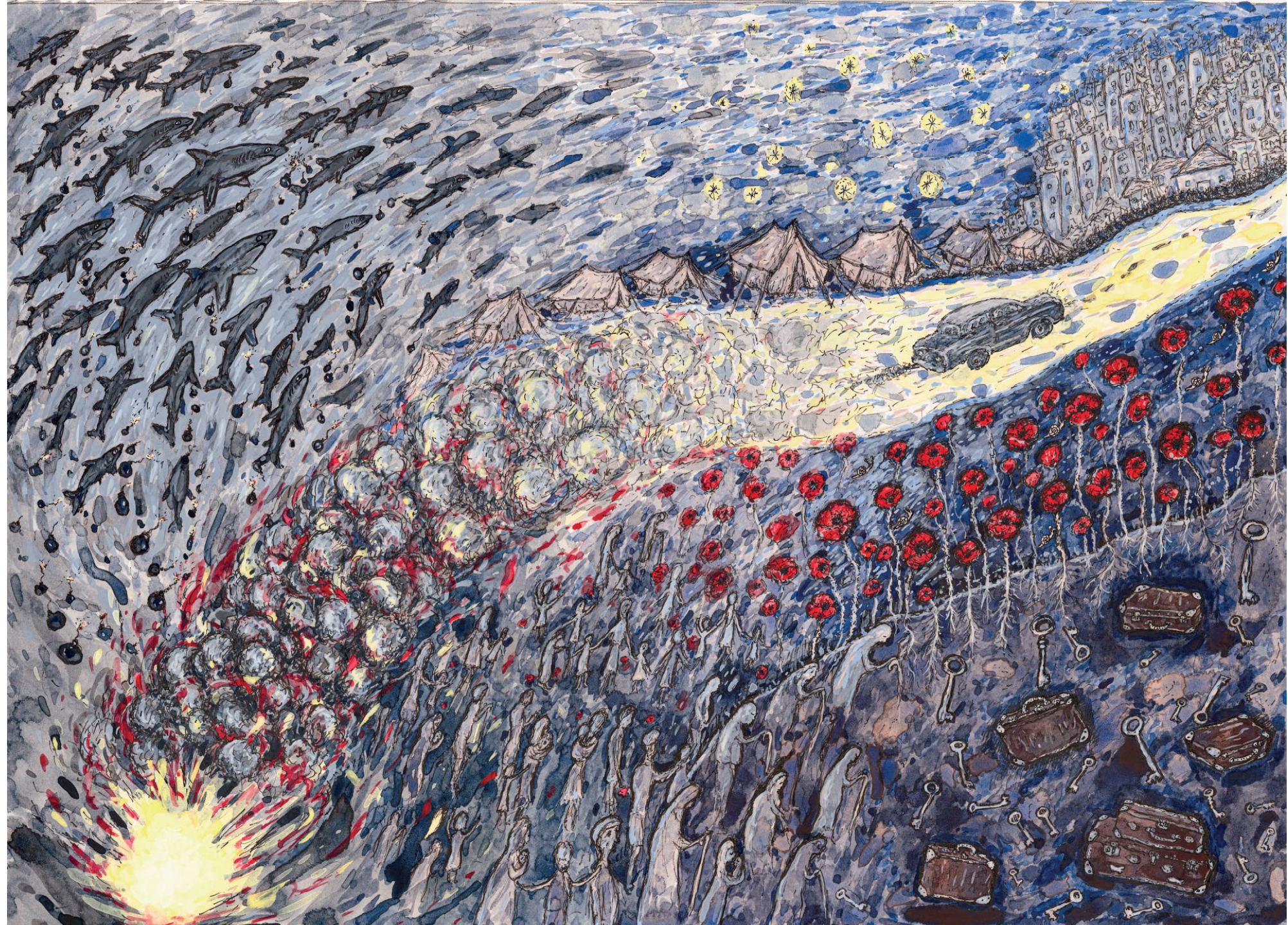
Δραστηριότητα:

Φωτογραφίες αναρτημένες στην τάξη

Οι φωτογραφίες ανήκουν σε δύο κατηγορίες: Ειρηνική εποχή στην Κυθρέα πριν από τον πόλεμο και ο Πόλεμος.

Ζητώ να ομαδοποιήσουν τις φωτογραφίες στις 2 κατηγορίες και να δώσουν όνομα στην κάθε κατηγορία. Τα παιδιά προσπαθούν να αναγνωρίσουν ποιες φωτογραφίες ανήκουν σε κάθε εποχή. Τι συναισθήματα είχαν σε κάθε εποχή οι άνθρωποι;

Η ζωγραφιά του πολέμου

- Ποια χρώματα κυριαρχούν στην εικόνα;
- Τι συμβολίζουν οι καρχαρίες;
- Πώς είναι οι μορφές των προσφύγων; Πώς να ένιωσαν;
- Τι συμβολίζει το κόκκινο χρώμα των παπαρούνων;
- Γνωρίζετε με ποιους τρόπους έγινε η εισβολή; (βομβαρδισμοί από αέρος, απόβαση τουρκικών πλοίων στο Πέντε Μίλι της Κερύνειας)
- Τι συμβολίζουν τα κλειδιά και οι βαλίτσες;

Στόχος: Τα παιδιά αποκρυπτογραφούν τα σύμβολα των πολεμικών αεροπλάνων και του θανάτου. Εντοπίζουν τις σκηνές όπου εγκαταστάθηκαν για πολλούς μήνες οι πρόσφυγες. Παρατηρούν τους πρόσφυγες και τη στάση του σώματός τους που υποδεικνύει τα συναισθήματα που είχαν.

Το κλειδί ως σύμβολο

Τα παιδιά εντοπίζουν τα κρυμμένα κλειδιά σε κάθε ζωγραφιά. Τι μπορεί να ξεκλειδώνουν; Τη βαλίτσα, την πόρτα του σπιτιού που εγκατέλειψαν οι πρόσφυγες, το σχολείο. Μήπως και τις μνήμες τους; Με ποιο τρόπο θα ξεκλειδώσουμε τη μνήμη του παππού για να γνωρίσουμε το παρελθόν του;

Η τελευταία ζωγραφιά του βιβλίου

- Πώς άλλαξαν τα χρώματα;
- Τι βγαίνει τώρα από τη βαλίτσα;
- Τι συμβολίζουν τα αστέρια; (ευχές, όνειρα, ελπίδες...)

Προτεινόμενη δραστηριότητα:

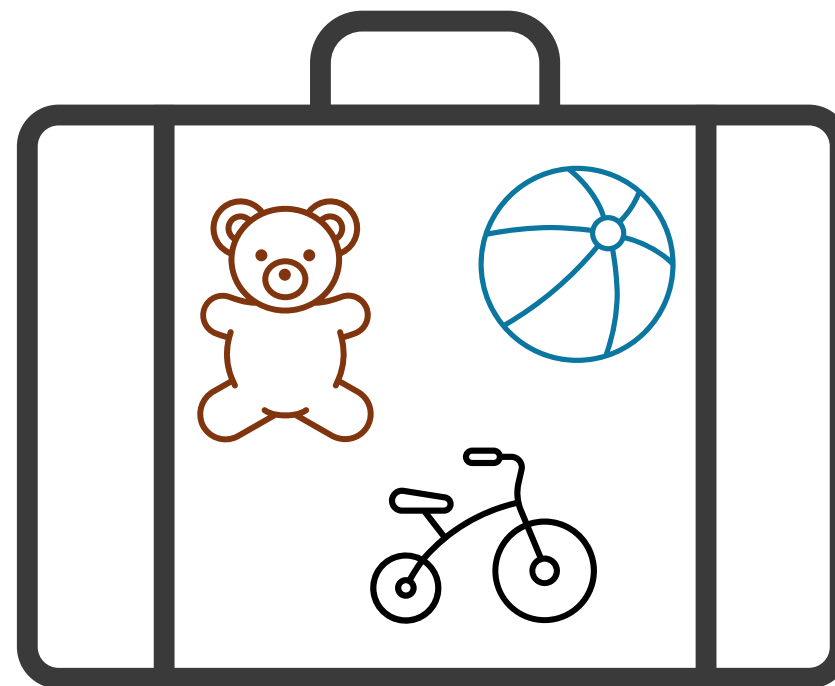
Τα παιδιά κόβουν μεγάλα αστέρια από κομμάτια χρυσού χαρτιού.

Πίσω γράφουν τη δική τους ευχή για ένα καλύτερο μέλλον, ένα πιο ειρηνικό κόσμο, όνειρα που δεν θα τα ισοπεδώνει ο πόλεμος.

Δραστηριότητα:

Τα παιδιά ζωγραφίζουν τις δικές τους πολύτιμες αναμνήσεις που θα έπαιρναν μαζί τους αν αναγκάζονταν να εγκαταλείψουν το σπίτι τους. Πρόσωπα, εικόνες, αντικείμενα. Αναρτώνται στον πίνακα και σχολιάζονται από τα παιδιά και τον εκπαιδευτικό.

Παράρτημα

- Συνοψίζονται μερικές πληροφορίες για την Κυθρέα και τον Πενταδάκτυλο (συνδέονται με το μεσαιωνικό παρελθόν της Κύπρου και τους μύθους / δημοτικά τραγούδια με πρωταγωνιστή τον Διγενή Ακρίτα)
- Οι άμεσες συνέπειες της εισβολής. Σε μεγαλύτερα παιδιά μπορούμε να μιλήσουμε με ποσοστά και αριθμούς. Συστήνεται και η παραπομπή σε επίσημες ιστοσελίδες, όπως π.χ. του Υπουργείου Εξωτερικών της Κύπρου:
- <https://www.gov.cy/mfa/documents/toyrkiki-stratiotiki-eisvoli-kai-katochi/>
- Και <https://papapolyviou.com/2020/08/30/metrontas-tis-pliges-tis-tourkikis-eisvolis-i-epomeni-imera/>
- Αφορμή για παρεμφερή θέματα:
 - Άνδρες αιχμάλωτοι στις φυλακές της Τουρκίας
 - Εγκλωβισμένοι
 - Αγνοούμενοι και ταυτοποίηση των λειψάνων τους
 - Η καταστροφή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς στα κατεχόμενα
 - Ο ρόλος των κατεχόμενων Δήμων και κοινοτήτων στις ελεύθερες περιοχές

Ας μην ξεχνάμε:

Τα παιδιά του δημοτικού είναι αυτή τη στιγμή τρίτης γενιάς πρόσφυγες. Έχουν δικαίωμα να γνωρίσουν την ιστορία του τόπου τους και να διεκδικήσουν την ελευθερία της πατρίδας τους! Ας τους κρατήσουμε το χέρι κι ας κάνουμε μαζί τους αυτό το ταξίδι στο παρελθόν και στο μέλλον!

